

Якщо пам'ять мені не зраджує... / Спогади і роздуми професора-онколога Бориса Білінського у неквапливих бесідах із журналістом Борисом Козловським / Упорядник Я. Шпарик. – Львів: ТзОВ «Афіша», 2015. – 248 с. : іл.

Львівське видавництво «Афіша» запропонувало допитливому читачеві (і не тільки львівському) книгу «Якщо пам'ять мені не зраджує...», яка має ще й підзаголовок – «Спогади і роздуми професора-онколога Бориса Білінського у неквапливих бесідах із журналістом Борисом Козловським».

«Неквапливі бесіди» двох Борисів, які розпочалися 2014 року, дали змогу не тільки журналістові, а й широкому загалові довідатися про погляди відомого онколога на проблеми етики та моралі, патріотизму та національної гідності, виховання та фахового становлення, зокрема можемо також простежити, як родинні традиції та життєвий досвід формують світогляд особистості.

Чи відразу Борис Козловський мав намір оприлюднювати свої розмови – невідомо, але була мить, коли усвідомлення правильності намірів стало очевидним: «Моє бажання написати книгу, пов'язану із життям цієї неординарної постаті, ще більше зміцнилося у день Сонячного затемнення 2015 року. Вийшли з кафе, і Борис Тарасович дістає два клаптики рентгенівської плівки (щоб не пошкодити очі) і, як дитина, тішиться тим, що Місяць таки закрив частину Сонця. На 82 році життя ще живе в душі романтик, який уміє дивуватися сам і дивувати інших» (с. 5). Той, хто прагне пізнавати світ, завжди залишається молодим! Життєві історії таких особистостей постійно привертатимуть увагу.

Книга рубрикована за сюжетами: «За Польщі, за перших Совітів і німців. Що зберегла дитяча і юнацька пам'ять»; «Мирон Кордуба: «Старе дерево не пересаджують...» Дідова бібліотека і дідова наука»; «Клас, який нагадував колонію Макаренка. Спогад про радянську школу»; «Вії сесії до сесії він жив цікаво й весело...»; «Був готовий їхати хоч в Казахстан, аби тільки стати хірургом!» Про набуття хірургічного досвіду і погляд на сучасні про-

блеми медицини»; «Рак – тільки вирок, але не завжди смертельний... Наївні запитання журналіста до професора-онколога Білинського»; «Не добирав підлеглих, дурніших за себе...» Яким керівником був Борис Білинський»; «Його хата ніколи не була скраю»; «Борис Білинський на політичну пенсію не йде»; «Мова мові – не ворог»; «Книга – морська глибина... Що читав і що читає професор Білинський»; «У мене особливі стосунки з релігією...»; Борис Білинський про учнів і колег. І вони про нього...» (тут уміщено розмови з Ярославом Шпариком, Ігорем Ковальчуком, Ігорем Курієм, Олексієм Лукавецьким, Романом Кушніром, Ярославом Кезиком, Романом Базилевичем); «Йому підкорялися вершини, і світ широкий відкривався перед ним»; «Перше квітня – брехня всесвітня! Ну і жартівник Борис Тарасович!»; «Мій дім – моя фортеця. Скупа інформація з приватного життя професора». А наприкінці книги подано «Миттєвості життя Бориса Білинського та його родини на світлинах».

Бесіди із Професором мають форму запитань та відповідей.

Перше запитання у книзі – про родинне коріння: «Усі чотири мої прадіди – греко-католицькі священики. Двоє з них – Білинські Омелян і Теофіл, а ще Михайло Цегельський і Михайло Кордуба» (с.8). Однак дід уже по батьківській лінії – Володимир, закінчивши Віденський університет, заклав лікарську династію Білинських. «Був фізиком, тобто державним лікарем», і тішився великим авторитетом серед пацієнтів у Збаражі. Туди ж, здобувши освіту у Іраці, приїхав на працю й Батько – Тарас Білинський. До початку війни мав приватну практику, а вже з приходом радянської влади організував першу в районі лікарню і став її головним лікарем» (с. 10). Обравши лікарський фах, Борис Білинський прагнув стати хірургом. «Я залюбки ходив на ургентні чергування до лікарні. Починаючи з третього курсу. На четвертому курсі на нічному чергуванні мені дозволили виконати першу апендектомію. Радості і гордості не було меж» (с. 40). Навчання проходило у Львівському медінституті, а згодом – праця у Бориславі, Городку, Львові.

Борис Білинський із пієтетом говорить про лікарські родинні традиції й подивляє те, як колись могли лікарі діагностувати і лікувати, не маючи для цього відповідних технічних засобів: «Адже не було УЗД, кардіографа, ендоскопії, не було антибіотиків, антикоагулянтів... Думаю, що ставлення до хворих було іншим. Більше було милосердя і самопожертви» (с. 10). Попри це, Професор наголошує, що й сьогодні є жертвні лікарі, які віддають хворим усі свої знання і сили, – серед них чимало і його друзів-колег.

Звичайно ж, коли розмова зайшла про Львівську школу онкологів, Борис Білинський згадує про вчителів та колег: Гаврила Ковтуновича, Анатолія Гнатишака, Володимира Масляка, Богдана Качоровського, Всеволода Муху, Володимира Саврана, Ігоря Гіппа, Василя Келемана, Юрія Стернюка, Олега Галая, Юрія Гунька, Михайла Угляра, Ореста Довганика, Мирона Огорчака, Йосипа Бука, Ярослава Шпарика.

Родинні традиції Білинських – не тільки у фахових династіях, а й у просвітництві, у поглядах на національну ідею, на важливість мовної ідентичності. Ще прадід – Володимир Білинський, повернувшись із медичних студій у Відні, «почав співпрацювати з Іваном Франком, Михайлом Павликом, захопився модними на той час соціалістичними ідеями і відкинув усі ці родинні “анахронізми”... Він був невтомним просвітителем. Збудував на свої кошти Народний дім у Збаражі, підтримував фінансово товариства «Українська бесіда», «Сільський господар», спілку «Народна торгівля», українські банки» (с.8). Дід по маминій лінії – Мирон Кордуба – історик, професор Варшавського та Львівського університетів, учень Михайла Грушевського, а бабуся походила з родини Цегельських. «Її брат, Лонгин Цегельський, був міністром ЗУНР і 1919 року в Києві на Софійській площі проголошував Акт Злуки ЗУНР і УНР. Мамин дід – Михайло Цегельський упродовж 70 років був незмінним парохом у Кам'янці-Бузькій (колись Кам'янка-Струмилова) (с. 9). Батько – Тарас Білинський – від 1930 року був головою управи «Просвіта», активно співпрацював з ОУН, був підпільним районним провідником організації (с. 13).

Борис Білинський продовжив родинні традиції просвітництва, поєднавши їх із активною науковою діяльністю. У час відродження у Львові Наукового товариства ім. Шевченка (1989 рік) Професор став головою Лікарської комісії, а згодом – дійсним членом Товариства (1992), членом президії Товариства. Окрім цього він академік Академії вищої школи України (1993). Член Нью-Йоркської академії наук (1994), член Європейської організації дослідження раку (1992), Європейського товариства мамологів (1994).

Борис Білинський – автор понад 200 наукових праць, зокрема й першого підручника з онкології українською мовою (1998).

У житті його завжди супроводжували книги. Дід Мирон Кордуба вимагав, «щоб я вів журнал-облік прочитаної літератури. Тепер цього не роблю...» У дитинстві улюбленими книгами були Андрій Чайківський та Карл Май, у юнацькому – Гі де Мопассан, Віктор Гюго, Проспер Меріме. У

більш дорослому віці і дотепер – Антуан де Сент-Екзюпері. А ще любить перечитувати «Лиса Микиту», «Енеїду» І. Котляревського, «Ляльку» Б. Пруса (с. 133-134). Останнім часом надає перевагу фактологічній літературі – спогадам, описам, джерелам тощо. Проте намагається стежити й за сучасною літературою, насамперед українською, «хоча не все в ній подобається, зокрема те, що стосується мови, її вульгаризації» (с. 141).

У Білинських, як у більшості родин в Галичині, «поряд з іконами висіли портрети Шевченка і Франка. Це дві знакові постаті української літератури, фундатори політичних поглядів і національної свідомості українців» (с. 134). Для Бориса Білинського вони – не тільки портретне знайомство, а й глибоке розуміння творчості, особисті вподобання поетичних рядків. «Для мене Шевченко – це не «Гайдамаки», а містерія «Великий льох», Франко – не «Вічний революціонер», а «Мойсей» та «Іван Вишенський» (с. 137).

Окрім наукових вершин, у житті професора Білинського були й піднебесні гірські верхів'я, серед яких і омріяний багатьма Ельбрус. Його захоплення альпінізмом почалось майже одночасно зі вступом до медінституту. «Конкурс до медінституту мене не вельми цікавив, бо я, медаліст, мав право стати студентом без вступних випробувань. Я навіть свого атестата не забрав, бо одразу, склавши випускні іспити у школі поїхав до табору юних альпіністів на Кавказі» (с. 38). Були і наші Карпати. На запитання Бориса Козловського: «Скільки разів Ви піднімалися на Говерлу?» – прозвучала відповідь: «Не менше, як 50 разів! Деякий час був начальником рятувальної служби, тоді піднімався на Говерлу частіше» (с. 187-188).

Звісно ж, у житті активної, веселої за вдачею людини завжди багато небезпечних та захопливих пригод, про які співрозмовник вмів ще й цікаво оповідати. Траплялися такі й на гірських стежках: «Так воно є. У Карпатах я любив ходити до лісу сам. Тоді краще відчуваєш ліс. У районі Горган (така частина Карпат) є долина, від якої до найближчого села, близько, кілометрів 20. У тій долині сила-силенна малини. Я виліз на такий великий камінь і збираю ягоди. Чую, ще хтось збирає малини. Подумав, що якась жінка з того далекого села. Не второпав одразу, що так далеко не йдуть за малинами. Потім побачив, що з тих кущів поздирані всі листки до самих стебел. На відстані 1,5-2 метрів побачив величезного ведмедя. Здається, я сильно закричав. Не знати, хто більше настрашився – я чи ведмідь...» (с. 189-190).

Серед родинних традицій Білинських – виховання в дитині уміння приймати рішення й відповідати за них. Ці принципи не в пафосних

промовах і постійних нотаціях, а повсякденних невеличких епізодах, які запам'ятовуються на все життя й слугують згодом підставою для інших, уже значних, життєвих рішень. Про такі епізоди маминого виховання також згадує Професор. «З пам'яті виринає такий епізод раннього дитинства. Збараж, зима. Я ходив на лижах. Був морозний день. Мама просить узяти куртку. Я заперечую: буде гаряче, поїду у светрі. Вийшов на вигін, подув сильний вітер, і я повернувся. Мама могла сказати не можна, не підеш... Але вирішила, щоб я сам переконався, хто має рацію. Хоча на шафі лежала лінійка. То був інструмент профілактики моєї чемної поведінки. Але жодного разу я тією лінійкою не дістав. Міг дістати, але не дістав жодного разу. Коли почалась війна, люди розбирали запаси – сіль, сірники, мило... У нас за піччю лежала сіль, і я її якось розсипав. Мене примусили позбирати ту сіль...» (с. 204-205).

Пам'ять про прадідів, любов та повага до батьків, до дружини та дітей – ось основні засади родинного виховання Білинських.

«Із Зоряною ми дружили з її 7-го, а мого – 10-го. Це була дитяча дружба, яка поступово переросла в захоплення і кохання. А потім і одруження» (с. 220). Професор і його дружина йдуть поряд складними і цікавими життєвими стежками – Батьки, Патріоти, Лікарі... Про неї він говорить: «Зоряна – надзвичайно інтелігентна людина, може, навіть, більш інтелігентна, ніж я» (с. 211). На запитання Бориса Козловського, чи дарував дружині квіти, Борис Білинський відповів: «Завжди дарував! Одного разу привіз із Тянь-Шаню (з висоти 5 тисяч метрів!) едельвейси... Ті квіти засохли, і ми їх тримали як гербарій. Але найбільше дарував дружині троянди» (с. 206).

Традиції родини Білинських продовжуватимуться, адже, як каже Професор, вони стоять «на чолі великої і міцної піраміди – дві доньки, п'ятеро онуків і п'ятеро правнуків. Життя велике і цікаве прожите не даремно!» (с. 222).

Наталія ХОБЗЕЙ, Оксана СІМОВИЧ

Стаття надійшла 06. 05. 2016
Після доопрацювання 20. 06. 2016
Прийнята до друку 20. 07. 2016